

Gotthold Ephraim Lessing

Nathan Înțeleptul

teatru

 monodoro

LUCRARE APĂRUTĂ CU SPRIJINUL

gramar
DISTRIBUȚIE

GOTTHOLD EPHRAIM LESSING

Nathan Înțeleptul

Traducere din limba germană de:
Elena van Dallen

Editura MondoRo
București, 2017

Actul I

Scena 1

(Decorul: un vestibul în casa lui Nathan)

Nathan întorcându-se dintr-o călătorie.

Daja îi iese în întâmpinare

Daja:

Ei e! Nathan! Slavă Celui de Sus

Că totuși, în sfârșit v-ați reîntors!

Nathan:

Da, Daja, slavă Domnului! Dar de ce-n sfârșit?

Avut-am eu de gând ca mai degrabă să mă-ntorc?

Și cum aș fi putut? Din Babilon până-n Ierusalim,

Silit la ocolișuri când încolo, când înapoi,

E cale de vreo două sute de mile;

Și e, firește, anevoie treabă

S-aduni de la datornici banii.

Iar asta nu se face-așa, cât ai clipi

Îți cere timp.

Daja:

O, Nathan,

Cât de sărman, sărman ați fi putut s-ajungeți

În ast răstimp! Căci casa voastră...

Nathan:

A ars.

Așa am auzit...Dea Domnul

Să nu se mai fi întâmplat și altceva!

Respectați drepturile oamenilor și cărții

Daja:

Și-ar fi putut să ardă până-n temelii!

Nathan:

Atuncea, Daja, am fi înălțat o alta nouă
Mai potrivită, mai tihnită.

Daja:

Așa-i, firește, numai că
Deodat-cu casa era cât pe ce
Să piară-n flăcări Recha.

Nathan:

Să piară-n flăcări? Cine? Recha mea? Ea?...
Asta nu mi s-a mai spus...Atunci! De altă casă
N-aș mai fi avut nevoie...Cât pe ce
Să piară mistuită-n flăcări!...Ah! Dar poate că așa
S-a și-ntâmplat! Ea poate c-a pierit în flăcări!...Vorbește!
Spune!...Ucide-mă; Dar nu mă chinui...
Da, a pierit în flăcări!

Daja:

Dac-ar fi fost așa
Ați auzi-o de la mine?

Nathan:

Atunci, de ce mă sperii?...O, Recha!
Recha mea!

Daja:

A voastră? Recha voastră?

Nathan:

Dacă ar trebui să mă dezvăț vreodată
Să mai numesc acest copil al meu!...

Daja:

Cu-același drept numiți al vostru
Tot ceea ce în stăpânire-aveți?

Nathan:

Nimic cu-n drept mai mare! Tot,

Respect pentru oameni și cărți

Tot ceea ce mai am înstăpânire
Mi-au dăruit natura și norocul. Acesta-i
Singurul meu bun pe care prin virtute-l dobândii.

Daja:

O, Nathan, cât de scump
Mă face să plătesc mărinimia voastră!
Dacă o bunătate ce lucrează în atare scop
Mai poate fi numită bunătate!

Nathan:

În atare scop?
În care?

Daja:

Conștiința mea...

Nathan:

Daja, lasă-mă să-ți povestesc
De toate-acele lucruri pe care...

Daja:

Conștiința mea, zic...

Nathan:

Ce minunată stofă-n Babilon
Ți-am cumpărat.
Cât de bogată, cu ce gust ales țesută! Că
Nici pentru Recha mai frumoasă n-adusei.

Daja:

La ce bun? Căci conștiința, trebui să vă spun
Nu se mai lasă adormită.

Nathan:

Și cât de mult aș vrea să văd cum ți-or plăcea
Agrafe și cercei, inelul, lăntișorul
Ce ți-am ales și cumpărat de la Damasc.

Daja:

Așa îmi sunteți!
Să dăruieți mereu! Mereu să dăruieți și-atât!

Respect **Nathan:** eni și cărți

Dacă îți dăruiesc, primește cu plăcere... și taci!

Daja:

Și taci! Cine se îndoiește oare, Nathan

Că n-ai fi cinstea și mărinimia în persoană?

Și totuși...

Nathan:

Totuși... totuși sunt doar un evreu... Așa e?

Asta vrei să-mi spui?

Daja:

Ce vreau să spun,

O știți și singur, chiar mai bine.

Nathan:

Atunci, taci.

Daja:

Tac. Aici se-ntâmplă ceea ce-n fața Domnului

E vrednic de pedeapsă și

Ceea ce eu nu pot împiedica, nu pot schimba

Să cad-asupra dumneavoastră!

Nathan:

Asupra mea să cadă!

Dar unde-i ea? Pe unde zăbovește... Daja

Tu mă porți cu vorba!... A prins de veste

C-am venit?

Daja:

Mă-ntreb și eu!

Groaza-i mai tremură prin fiecare nerv.

Iar fantezia ei mai zugrăvește foc

În tot ceea ce-nchipuie. Duhu-i e treaz în somn

Și doarme aievea: când mai puțin decât un animal

Și când mai mult decât un înger.

Respect pentru oameni și cărți

Nathan:

Sărman copil!
Ce suntem noi, noi oameniiil!

Daja:

Stătea întins-azi dimineată,
Cu ochii-nchiși, părea că-i moartă. Și deodată
A tresărit și a strigat: „Ascultă!
Vin cămilele tatălui meu!
Ascultă! Vine tata! E glasul lui cel blând!”...Și
Ochiul i se-nchise. Iar capul
Ce și-l ținuse sprijinit pe-un braț,
Se prăbuși pe pământ... Alergai la poartă!
Și, ce să vezi: Veneați cu-adevărat! Veneți!
Nu-i de mirare! Căci tot timpul
Întregul suflet i-a fost doar la dumneavoastră... și la

el...

Nathan:

La el?
La care el?

Daja:

La el, la cel
Care din flăcări a salvat-o.

Nathan:

Cine a fost? Cine și unde-i?
Cine e cel ce mi-o salvă pe Recha mea? Cine?

Daja:

Un tânăr templier
Ce-a fost adus acum câteva zile prizonier,
Pe care Saladin l-a grațiat.

Nathan:

Cum? Un templier căruia Saladin, Sultanul
I-a cruțat viața? Printr-o mai mică
Minune Recha n-a fost de salvat? O, Doamne!

Respect **Daja:** oameni și cărți

Fără el,
Ce cuteză a pune-n joc
Câștigul proaspăt dobândit, cu ea s-ar fi sfârșit.

Nathan:

Daja, unde e el acum, acest om nobil?...
Unde-i? Du-mă la el, căci la picioare vreau să-i cad
L-ați răsplătit așa cum se cuvine din acele
Comori pe care eu vi le-am lăsat? Datu-i-ați totul?
Sau i-ați promis mai mult? Cu mult mai mult?

Daja:

Cum am fi putut?

Nathan:

Nu? Nu?

Daja:

El a venit, nimeni nu știe dincotro
Și a plecat, nimeni nu știe încotro...
Fără-a cunoaște casa în vreun fel,
Doar de auz călăuzit pătrunse,
Cu pelerina larg deschisă
Și răzbind prin foc și fum
Spre glasul ce după ajutor striga.
Noi îl credeam deja pierdut, când deodată
Din flăcări și din fum în fața noastră se ivi
Purtând-o sus cu brațu-i tare.
Nepăsător la țipetele noastre de bucurie și de
mulțumire
Își puse prada jos, se-amestecă-n mulțime...
Și dispăru!

Nathan:

Sper că nu pentru totdeauna.

Daja:

Apoi, după câteva zile l-am văzut

Respect pentru oameni și cărți

Plimbându-se sub palmierii
Care umbresc mormântul Celui Înviat din morți.
Cu bucurie m-am apropiat de el să-i mulțumesc,
L-am laudat, i-am poruncit, l-am implorat fierbinte
Măcar o dată să vină s-o mai vadă
Pe biata, blânda creatură care
Odihna nu-și găsește până când
Căzându-i la picioare îi va mulțumi.

Nathan:

Și?

Daja:

Zadarnic! Surd a rămas la rugămintea mea
Și m-a acoperit cu o amarnică batjocură...

Nathan:

Până când speriat-ai renunțat...

Daja:

Nici vorbă!
În fiecare zi i-am ținut calea
Și m-am lăsat batjocorită-n fiecare zi de vorba lui.
Și ce n-am mai îndurat din parte-il...
Și câte n-aș mai fi-ndurat! Însă demult
El nu se mai ivește pe sub palmierii
Ce străjuiesc mormântul Celui Înviat din morți;
Și nimeni nu știe unde e...
Vă minunați? Stați a cugeta?

Nahan:

Mă gândesc
La ce impresie făcură toate-acestea
Asupra unui duh cum este cel al fetei mele, Recha.
Să te simți disprețuit
Tocmai de-acel pe care te văzuși silit
Să-l prețuiești din toată inima; respins
Și totuși într-alât de-atras; pe legea mea,
Aicea trebui-va mintea la ceartă să se ia